

Մ Ո Ւ Մ Ա Յ Ք Մ Ա Ս Ե Ա Յ

Չ Ա Յ Ն

Ը Ն Կ Ե Ր Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

1 ԵՌԵՆՈՒՄ

Բ. ՏԱՐԻ 1864

ԹԻՒ 17

Մ Ա Հ

ՊՕՂՈՍ ՊԷՅԻ ՏԱՏԵԱՆ

ՀՈՌՎՄԷԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ, ԼՈՒՍԱԻՈՐԶԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐԴԿՈՒԹԻՒՆ

1864

ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՔ

Թերթերնուս մէկ քանի օր ուշանալուն համար ներումն կը խնդրեմք մեր արդոյ Բաժանորդներէն, միանգամայն կ'իմացնեմք որ Օրագրոյս ընթացքը անընդհատ շարունակուիլն աւելի ապահով և հաստատ կարգադրութեան մը մէջ դրուիլն էր պատճառ այս գէպքին:

Կը խնդրեմք մեր սիրելի Բաժանորդներէն որ զմեզ ամօթով չի հանեն այնպիսի Մեկենասի մը առջեւ՝ որ տպարանին երաշխաւորութիւն տուած է օրագրոյս ծախքին նկատմամբ, անշուշտ վստահ լինելով որ մենք և մեր բաժանորդները Իրեն այսպիսի մէկ ընկերասիրական բարերարութեան փոխարէն հարկ եղած պարտաւորութիւններնիս պիտի կատարեմք:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ամենապատիւ Պատրիարք Հօր կողմանէ փոխանորդութեան պաշտօնիւ՝ Ս. Երուսաղիմայ միաբաններէն անձնանուէր Ծնորհափայլ Տէր Յակոբ Զիլինկիրեան Վարդապետը Իզմիր գնաց:

Յուսով եմք որ այս Ազգասէր Վարդապետը արժանաւորութեամբ ընդունվեցաւ Իզմիրի վեհ հասարակութենէն, որոնք ինչպէս յայտնի է գիտեն պատուել և սիրել արժանաւորը:

Լսածնուս, տեսածնուս և գիտցածնուս նայելով Հրաշագործ Մկրտիչ վարդապետը մայրաքաղաքս կը գտնուի. բայց զարմանալին սա է որ, նա իւր հրաշքներն ալ դադրեցուցած է. ի՞նչ է ասոր պատճառը, միթէ Քրիստոսի առաքեալները ուզած ատեննի՞ն հրաշք կը գործէին... այս մէկդի, քանի որ Մկրտիչ վարդապետը հրաշագործ է՝ ինչո՞ւ համար Ազգը զանի սուրբ Փրկչի հիւանդանոցը չի խրկեր, ուր հարիւրաւոր հիւանդներ կը գտնուին...:

Թէև ժամանակ հանդիսի աղքատասէր խմբագիրը կոկորդը ներածին չափ կ'աղաղակէ թէ Օսմանեան բարեխնամ կառավարութեան մեր Ազգէն կրթութեան համար պահանջած ութ տղաքը աղքատներէ ընտրուելու է, սակայն ամեն մարդ պարտի գիտնալ թէ Կառավարութեան հրամանը յիշեալ տղաքը հարուստ

գերդաստաններէ ընտրուիլ է, և հետեւաբար Պ. Փափագեանին այս մասին նկատմամբ լռութիւն պահող խմբագրաց գէմ ըրած նախատինքները, իւր խմբագրական օրինաց և տէրութեան կամքին վերայ տգէտ լինելուն արգասիքն է:

ՔԱԹՈՒԼԻԿԻ ՄԸ ՄՏՄՏՈՒՔՆԵՐԸ

ԵՒ

ՀԱՅՈՒ ՄԸ ՄՏՄՏԱԼԻՔՆԵՐԸ

Կ. Բ. Ն.

Այսպիսի ծաղրելի անուամբ տետրակ մը 'ի լոյս ընծայուած է, որոյ համար 5 հատ խոշոր պախըր զուրուշնոց տալով հատ մը ստացանք. կարդացինք, զարմացանք, և այլն:

Այս տետրակին հոգին բացատրել և վրան բանադատութիւն ընել մեր պատուոյն չէյնար, միայն թէ յիշեալ տետրակին 37 երորդ երեսին քանի մը խօսքերը սրբադրելով հրատարակել պարտ է մեզ:

«Ո՛հ Հռոմ, Եւրոպայի օրէնքներ 21 տուած » ատենը Հայաստանի մ'ալ ԻնձՈ՞ւ Օրէնք ՏԱԼՈՒ ԵԼԱՐ. Եւրոպա մը 21 ԿՐԹԱՐ, Հայ մանկտին ալ 26 Ս ԿՐՆԱՐ ԴԱՍՏԱՐԱՐԱԿԵԼ. աշխարհ 21 ԼՈՒՍԱԻՈՒՐԱՐ Հայաստան մը 26 Ս ԿՐՆԱՐ ԼՈՒՍԱԻՈՐԵԼ »:

Աստուած իմ, Հայերէն խօսելու համար կարծես թէ մարդ ԴՐԱԿԱՆ կրօնքի մը ծառայ լինելու է:

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ԽՆԴԻՐ ՄԸ

Մեծարգոյ խմբագիր.

Լրագրաց էջերուն մէջ անցածներս կարդացի թէ Պ. Յովհաննէս Տէր Վարապետեան Պրուսացի Չամուրճեան Ազգային Ուսումնական խորհուրդին անգամ ընտրված է, այն խորհուրդին՝ որուն ձեռքն է գրելթէ միմիայն Հայ ազգին ապագան, յիշեցի ասկէ երեք տարի առաջ Մասիսի մէջ հրատարակված Եկեղեցական Ընդհանուր Ժողովի մը վճիռը, որ տեղի ունեցած է հանգուցեալ Յակոբ Սրբազանին Պատրիարքութեան միջոցին Պ. Չամուրճեանի նկատմամբ:

Ահա այն վճիռը, անոր ստորագրութիւն դնող եկեղեցականներուն անունովը:

Մեր Հայոց ուղղափառ Ս. Եկեղեցին ոչ լուսեւրակութիւն կընդունի եւ ոչ Հռովմայ նոր վարդապետ:

պետութիւն: Յայտմ միջոցի ջօհալ տնուն տետրակի հեղինակն անհնազանդ գտանելով Պատրիարքի եւ Ազգային հոգեւոր ժողովոյն, ըստ որում մի 'ի գըլ-խաւոր կանոնաց ժողովոյն է տեսանել նախ զամե-նայն Ազգային տպելի գրեանս կամ տետրակս, եւ ապա տալ հրաման տպագրութեան, սա խանգարե-լով զայն կանոն եւ ըստ ինքեան՝ համարձակեալ հնարել հակառակ մերս սրբոյ եկեղեցւոյ զնոր վար-դապետութիւն, այսինքն գՊապին ընդհանրական գլուխ եկեղեցւոյ լինելն, պատճառ ետ իրաւացի գայթակղութեանց եւ շփոթութեանց գրեթէ բոլոր ազգայնոց, եւ հետեւաբար կերպ առ կերպ բողո-քանաց դրուես երաց: Ուստի երկիցս գրով հրաւի-րեցաք զալ 'ի ժողովս, բայց ոչ անձամբ եկն, եւ ոչ գրով պատասխանեաց, վասնորոյ ժողով արար-եալ 'ի Պատրիարքարանի ամենայն հոգեւորական-քըս պարտ եւ արժան համարեցաք միաբանութեամբ հերքել զյօհալ տետրակն, եւ տնօրինեցաք յատուկ յայտարարութեամբ ծանուցանել լրութան ազգիս՝ անընդունելի գոլ նոյն տետրակին վասն նոր վար-դապետութեանցն պարունակելոց 'ի նմա, որով եւ խափանեցի շփոթութիւն ազգիս, հաստատեցին սիրտք ամենեցուն եւ ուղղադաւան Ազգ մեր եւ ե-կեղեցի մնացէ 'ի խաղաղութեան, որ է առաջին պարտաւորութիւն ներկայ հոգեւոր ժողովոյն: Վասն որոյ ամենեքեանքս ինքնայօժար մերով ձեռամբ ստորագրեմք յատորեւ:

1856 Յունուար 19,

Ի Պատրիարքարանս, Ի Խումխափու:

Պատրիարք Ա. Պօլսոյ Պատրիարքական փոխ .
Յակոբ Արքեպիսկոպոս: Սարգիս Եպիսկոպոս .
Յովհաննէս Եպիսկոպոս Ն. Յովհաննէս Վարդ.
Եղեւեան: Քարոզիչ Խազիւղի:

Ն. Յովհաննէս Վարդ. Նիկայօսոյ Տ. Յովհաննէս
Ղալաթիոյ: Վարդապետ:

Իգնատիոս Վարդապետ Աբրահամ Վարդապետ
Քարոզիչ Ս. Երրորդութիւն Էյիպոս:
Եկեղեցւոյ:

Ն. Աբանագիւնէ Վարդ. Մկրտիչ Վարդ. Խրմեան:

Ն. Կարապետ Վարդ. Անդրեան Վարդապետ
Փոխ. Ս. Երուսաղեմի: Ղարալեօմրիկի:

Ն. Գրիգոր Վարդապետ Ն. Վրթանէս Վարդապետ
Եկեղեցւոյ: Կեօնիկբաշայի:

Մայրեկեղեցւոյ Տ. Գեորգ: Մանուսի Տ. Գալուստ:

Պալատու Տ. Յարութիւն: Ղարալեօմ. Տ. Սամուէլ:

Իսկիւտարու Յովհաննէս Արուսեակ Տ. Գրիգոր
Քահանայ Փափագեան: Միջազիւղի:

Ղարալեօմ. Տ. Յօհան: Սամարիոյ Տ. Փիլիպպոս:

Պեշիկբաշի Տ. Գրիգոր: Պալատու Տ. Պաղտասար

Ղալաթիոյ Տ. Յօհաննէս: Իսկիւտ. Աւագ Տ. Պղտար:

Պեկօղոս Տ. Ստեփան: Ն. Տ. Երեմիայ Խազիւղի:

Ղալաթիոյ Տ. Յարութիւն: Էյիպի Տ. Արսէն:

Ղարալեօմ. Տ. Գրիգոր: Մայր եկեղեցւոյ Տ. Պօղոս:

Պալատու Տ. Մաղաքիայ: Ղարալ. Տ. Աստուածտուր
Գրիգոր վարժապետ Գեորգ Չափրասճեանց:
Տ. Յօհան Միրզայեանց:

Աւերոյգրեալ վճիռը տրված օրէն մինչև այսօր Պ. Չամուրճեան իր քարոզած նոր վար-դապետութիւնը ետ չառաւ . այն վճիռը տուող Եկեղեցական ժողովն ալ իր վճիռը ետ չառաւ . բայց եւ այնպէս Պ. Չամուրճեան այսօր Եզգա-յին էն փափուկ պաշտօնին արժանի դատվե-ցաւ: Ի ուսաւորչական Եկեղեցիին մէջ նոր վարդապետութիւն մտցնել ուզող Պ. Չամուր-ճեանը այսօր նոյն Եկեղեցիին ժողովրդեան ման-կանցը դաստիարակութեանը ուղղիչ ընտրվե-ցաւ մինչդեռ պէտք էր նախ որ կամ Պ. Չա-մուրճեան իր քարոզած վարդապետութիւնը հրապարակաւ հերքէր, թէպէտեւ այն ատեն ալ իբրեւ կասկածելի մարդ դարձեալ չը պիտի կրնար այս պաշտօնին ընտրվիլ կամ պէտք էր որ այն եկեղեցական վճիռը ետ առնրվէր կամ սխալ հրատարակվէր:

Երբ, Չեր Լրագրոյն միջոցաւ կը խնդրեմ արդի Արօնական ժողովէն որ այս մասին լուսա-ւորէ մեր եւ մեզի հետ ամեն խելահաս հայերուն միտքը, որոնց կողմէն կը համարձակիմ հարցնել ասի . Արօնական ժողովը պէտք է իմացնէ ազ-գին թէ կամ այն եկեղեցական վճիռը սխալ է կամ Պ. Չամուրճեանը Ուսումնական խոր-հուրդի անդամ ընտրվելու մարդ չէ . հետեւա-բար ազգին ապագան մտածելով ապագայ չա-րեաց առաջքն առնէ:

Այլ յուսանք որ Եզգային Արօնական ժողո-վը մեր այս իրաւացի առաջարկութիւնը արգոյ համարելով խորհրդածութեան կառնէ եւ չը թողուր որ իրեն տեղը մենք խօսինք ու մինչև ցարդ չը զեռցածնիս զըռցելու պարտաւորինք:

Մնամ և այլն:

1864 Յունուար 4

Առստանդնուպօլիս: ՍԵՐՈՎԷՆ ՄԵՆԿԵՆԵՃԵԱՆ

ՆՈՐ ՏԱՐԻ

Հագարուոր տարիներէ հետէ մարդկային ազգը սովորած է ամեն Նոր Տարիին Ա. օրը կանկ առնուլ վարկեան մը եւ գիտել անցեալը որ ալ իւր ձեռքէն ելած է եւ ալ օգուտ մը չունի իրեն հա-մար . բայց զարմանալին սա է որ մարդս այս նոր

և նշանաւոր օրս երբ հանդարտութեամբ կկանգնի ժամանակին արհեստական եզրին վրայ՝ առանց երկար բարակ մտածելու մէկէն կխոստովանի և կազաղակէ «աւաղ անցեալին որ կորուսիւ և արդարեւ այս խոստովանութիւնը թէ ընդհանուր առմամբ և թէ մասնաւոր՝ անուրանալի ճշմարտութիւն մի է և մարդկային ամբողջ ընկերութեան մէջ չիկայ և չէ գտնուած անհատ մը անգամ որ իւր ժամանակին յարգը ճշմարտապէս ճանչցած և զայն կատարեալ օրինաւորաբար գործածած լինի. այս ըսածնուս անհերքելի ճշմարտութիւն մը լինելը քննելը ամեն մարդու իրեն դատողութեանը յանձնելով, երբ դիտողութիւննիս մեր թշուառ ազգին վերայ դարձրնենք՝ կգտնենք որ նա ամենէն աւելի ժամանակի կորուստ ունեցած է և իւր ծագման օրէն մինչև այսօր ոչինչ չհաճած է. ասի արդարեւ կուրծք ճեղքելու և ճակատ պայթեցնելու չափ ախուր և անկրելի իրողութիւն մի է և Հայ մը որքան ալ անզգայ սիրտ մը ունենայ երբ խորհի իւր ազգին այս ապօրինաւոր ընթացքը չէ թէ միայն չիկրնար իւր արտասուքն ու հեծկտուքը զսպել, այլ հազար անէծք կստիպուի կարգաւ այն ճակատագրին դէմ որ զինքն Հայ լինել դատապարտած է... չորս հազար տարուան չափ ահագին ժամանակի բաժին մը, Աստուած իմ, շնորհուեցաւ իմ ազգիս որ սա եղկելի կացութեան արժանանայ. շնորհք է այս թէ դատապարտութիւն:

Ժամանակն ու կեանքը Արկնից ամենէն պիտանի և քաղցր շնորհքն է որ կորուսի ամեն էակաց, և մարդս ամեն էակներէ աւելի կպարտաւորի նոցա արժէքն գիտնալ և անոնցմէ մեծամեծ օգուտներ քաղել, եթէ ոչ երկինք չիկրնար իւր շնորհաց յարգն չիգիտցող մը կամ չիգիտցողներ անպատիժ և անպատու հաս թողուլ: Մարդկային ազգին և ամեն անհատից կրած թշուառութիւնները և ապերժանկութիւնները միմիայն բնութեան շնորհքներուն յարգն չիգիտնալէն և նոցա օրէնքները եղծելէն յառաջ կուգան. բնութեան բոլոր օրէնքները սկզբնապատճառի մը անհուն իմաստութեամբ և բարեացակամութեամբ կարգադրուած են, և այնպէս կարգադրուած որ ամենէն ստորին էակներէն մինչև ամենէն բարձր էակները երբեք պատճառ մը չունին գանգատ ընելու, և ազատ կամք ունեցող էակները որ ամենէն աւելի ապերժանկութիւններու կհանդիպին՝ յանցանքը իրենցն է և ոչ բնութեան, մանաւանդ մարդկային ազգի են. թակայ եղած հազարաւոր ցաւերուն և վիշտե-

րուն պատճառը նորա բնութեան օրէնքներուն և նոյն օրինաց, պահանջմանց անտեղեակ և անգործադիր ընթացք մը ունենալուն արդասիրեն:

Ժամանակի և կեանց վրայ այնքան քիչ տեղեկութիւն և փոյթ ունին մարդիկ որ անհնար է ստորագրել, միայն թէ սա չափս բաւականէն աւելի կը յայտնէ ըսածիս ճշմարտութիւնը որ դրեթէ ամեն մարդ այս կեանքս անարժէք բան մի կը սեպէ, և սովորութիւն ըրած է իրեն միշտ մահուան սպասել և ապառնի կեանքի մը մէջ մտնել, հարկաւ առանց մտածելու որ նա որ չի գիտեր կամ չի կրնար գիտնալ այս կեանց յարգը յուստեանս ալ գիտնալիք չունի ապառնի կեանքի մին ալ յարգն ու արժէքը. Աստուած և իւր օրէնքները չեն կրնար ներել մարդկային այս ապօրինաւոր դադափարը և չեն կրնար չի պատժել մարդս երբ նա բոլորովին աննկատ այս կեանքին և ապերախտ զայն շնորհողին դէմ, միշտ բանի մը տեղ չի գներ այս կեանքս և զայն կորսնցնեն, նա որ այսօրուան պարգև մը չընչին կը սեպէ ի՞նչ իրաւամբ կամարժանաւորութեամբ ապառնի պարգև մը ընդունիլ կը յուսար:

Մարդս ժամանակի և կեանց արժէքը երկու գլխաւոր կերպիւ պարտի գիտնալ, բնապէս և բարոյապէս. բնապէս՝ իւր կազմական գիրքը առողջ և երկայնակեաց պահելու, բարոյապէս՝ քանի որ ժամանակ և կեանք ունի գանոնք թէ իր անձին և թէ իւր գտնուած ընկերակիւնութեան օգտակար ընելու, և այս երկուքը այնպիսի պարտաւորութիւններ են, որոնք չի գործադրող մը կամ չի գործադրողներ հարկաւ պատժոյ և դատապարտութեան արժանի են, իսկ այս պատժոյ և դատապարտութեան աստիճանը պարտազանցութեան աստիճանին համեմատ պարտին լինել ինչպէս որ իրողութիւնն ալ այնպէս է:

Խիստ ցաւալի է ըսելը որ Հայ ազգը շատ ալ մարդու մը նման ամենեւին չի գիտցաւ իւր ժամանակին և կեանքին արժէքը և երկինք որ իւր պարգևներուն յարգն չի գիտցողները չի կրնար անդատապարտ թողուլ, ահաւասիկ մեր ազգն ալ այնպիսի կացութեան մը մէջ նեւեց՝ ուսկից ազատել արդարեւ խիստ դժուարին է եթէ չըսեմք անհնարին:

Ամեն Հայ համոզուած է այս ըսածնուս

ճշմարտութեանը սակայն քիչ շատ Հայ կայ որ կը խորհի իւր ազգին փրկութեան միջոցն գտնելու, շատ քիչ Հայ կայ որ գիտնայ թէ ժամանակն ու կեանքն այնքան բարձր արժէք ունին և այնքան բարիքներ անոնցմէ կը քաղուի որ չէ ազգ մը՝ այլ ամբողջ մարդկութիւնը կարելի է փրկել թշուառութիւններէ նոցա միջոցաւ:

Անարժան՝ ժամանակի և կենաց օրհնութիւններուն, ալ բաւ սեպենք Հայեր, Արարի մաղթել մեկիմէկու աղայաբար. ի՞նչ օգուտ այն հացէն մեզ, որ չենք ուտեր և այն հանդերձէն որ չենք հագնիր, կծծի մարդուն կը վայելէ՞ ասկէջ առատութիւն մաղթել. ժամանակի և կենաց յարգն չի գիտցողներուն նոր արարի և երջանիկ կեանք մաղթելն յիմարութիւն չէ՞. ուրեմն ազգայինք եթէ իրապէս կը փափաքիմք նուաճութենէ և թշուառութենէ ազատիլ՝ այլ ևս ունայն և աղայական տեսիլներով չի խափենք ինքզինքնիս. կրթութիւնը իւր ամեն ճիւղերովը տարածել աշխատիմք ազգերնուս մէջ, ամբողջ մարդկային բնկերութեան մէջ պատուաւոր աստիճան մը ստանալու համար ուսանիմք ինչ որ վայելուչ է մարդկութեան և ՁՈՐՍ ՀԱՁԱՐ տարիներէ հետէ բրած կորուստներնուս տեղն լեցնելու համար աշխատութիւն չի խնայեմք. մտածելով որ եթէ այս տարի ալ չսթափինք գուցէ դալ տարի այնպիսի պատուհասի մը արժանանամք որ կը վայելէ ժամանակին և կենաց յարգը չի գիտցողներուն:

Հետեւեալ նամակը ղրկուած է մեզ հրատարակելու համար:

Մեծարգոյ խմբագիր.

Կիլիկիա հանդիսին չորրորդ շրջանին երրորդ թուոյն մէջ հետեւեալը կարդացինք:

«Երբեմն Լանկայու գեղազործ Հայազգի Հռովմէական Կողմա անուն անձը Եէտի գուլէի կողմերը որսի գացած ըլլալով՝ գայլերը գիշատեր են և մինակ գլուխը ձգեր են, ուսկէ ճամբորդներ անցած ատեն գտեր են»:

Բարեկամիս մէկը այս օրագիրս բերաւ ինձ, կարդացի և խորհեցայ թէ արդեօք ինձմէ՞ ՚ի զատ Լանկայու թաղը գեղազործութիւն ընող Կողմա կայ մի, շատ չի խորհեցայ այս կէտիս վրայ, վասն զի խիստ աղէկ գիտեմ որ չի կայ.

բայց մտածելով որ իմ վերայ հրատարակուած այսպիսի գուժ մը հարկաւ ազգականներուս և բարեկամացս ցաւ պիտի պատճառէ, ուստի բանս գործս ձգելով սկսայ անոնց հետ տեսնուիլ և սրտերնին հանդարտեցնել. ասոնցմէ շատերն ալ գալով ինձմէ տեղեկութիւն կը խնդրէին իրենց մեռեալ պապուն, հաւուն, մամուն և այլն վերայ:

Կիլիկիա հանդիսին շնորհիւր այսպէս խել մը ժամանակի կորուստ և նեղութիւններ քաշելէն յետոյ՝ բնականաբար խորհիլ պարտաւորեցայ թէ այս եղածը զարմանալի բան մը չէ, վասն զի անշուշտ գրածը չի հասկցող խմբագիր մը այսպիսի բաներ պիտի հրատարակէ:

Բայց որովհետեւ հեռաւոր բարեկամներ շատ ունիմ, որոնք Կիլիկիան կարդալով ալ զեւ մեռած պիտի սեպեն և օղջ տեսնեն ալ նէ չի պիտի հաւատան, այս պատճառաւ կը պարտաւորիմ ծանուցանել Հասարակութեան թէ ես մեռած չեմ, և գայլերէ զիշատուած չըլլալէս ՚ի զատ շուն մը անգամ ոտքս խածած չունի, և միանգամայն կը խրատեմ Կիլիկիայի արգոյ Տնօրէնը, որ ասկէջ վերջը առած տեղեկութիւնները լաւ մը քննէ նոր ակնոցով մը և յետոյ հրատարակէ, որպէս զի իւր գրածները յարգ ու պատիւ ունենան և համարման ալ արժանի:

ԿՈՁՄԱ ԹՕՍՈՒՆԵԱՆ

Գիշատեալ ըստ Կիլիկիոյ

բայց ողջ եւ առողջ:

ԽԱՅՏԱՌԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մինչդեռ Ազգիս հին և նոր գլուխները հաշուութեան գլխուն վերայ ծանրացեալ խել մը թշուառութիւնները վերցնելու և նորա խելքը տեղը բերելու համար կաշխատին, ասաւապիկ Հայութիւնն կազմող հասարակութեան մէջ նոր խայտառակութիւններ և ազգին անպատուութիւն բերող դիպուածներ երևան կելեն:

Լսածնուս նայելով Մայրաքաղաքիս զանազան թաղերուն մէջ, զիշերները զուարճալի կերպով անցնելու համար խել մը կրօնի և նորա պահանջմանց անտեղեակ անձինք Ս. Պատարագի արարողութիւնը կը կատարեն եղեր իրենց տանց մէջ ամենայն ծաղրաբանութեամբ, հարկաւ թաղեցւոյ գայթակղութիւն և զայրոյթ

պատճառելով. այս չէ ըստած սրիկայութիւնը արդարեւ թէ քաղաքականապէս և թէ կրօնապէս պատժող արժանի է :

Մենք մեր կողմանէ մասնաւորաբար պիտի լաւ տեղեկութիւն ստանամք այս ցաւալի իրողութեանց վրայ և երբ յականէ յանուանէ տեղեկանամք յիշեալ սրիկայութեանց հեղինակները նոցա անուանքը հրատարակելնուս 'ի զատ, պիտի խնդրեմք Ազգային Վարչութեանէն որ հարկ եղածը տնօրինէ :

Դարձեալ կը լսենք թէ՛ Քահանայ մը Եւրոպայէն Ծնունդի օրերը իւր հարուստ ծուխերուն տուները օրհնելէն յետոյ, իւր մէկադրատ ծուխին տունն ալ կերթայ, բայց հազիւ թէ տանը դռնէն ներս կը մտնէ՝ յանկարծ գլուխը տաք գինով մը առջևը ելելով նստաւորներ և հայհոյութիւնք չի մնար խեղճ Տէր պապային գլխուն վրայ կը թափէ, կը շուարի քահանան և բերանը ամենեւին չի բանալով վեր կելէ և իւր ծուխին սենեակը կը մտնէ... գինովն ալ ետեւէն. Քահանան կսկսի իւր պաշտօնը կատարել՝ գինովն ալ իւր հեղինակութիւնները. կը լսւմք նոյնպէս Քահանային պաշտօնը, կը լսենայ նաև գինովին անպարկեշտութիւնը. բայց հոս կարգը կը փոխուի, վասն զի երբ գինովը գլուխը բանալով կուզէ Քահանային ձեռքի Խաչը համբուրել՝ մէկէն կը բարկանայ Քահանան և փոխանակ Քրիստոսի պաշտօնեայի մը վայել ընթացքով յորդորելու և խրատելու անառակը՝ մէկդի կը քաշէ խաչն, թող չի տար որ համբուրէ կառնէ կը քաշէ :

Տեղի ունեցած անթիւ այս տեսակ խայտառակութիւններէն միայն ամենաթեթեւներն են ասոնք, որք յայտնապէս կցուցնեն թէ Հայ հասարակութիւնը դեռ տեղեկութիւն չունի իւր կրօնին և անոր պահանջմունքներուն վրայ. բայց այս մասին ո՞րն է արդեօք աւելի յանցաւորը, ժողովուրդը որ հետևող է կղերին, թէ ոչ կղերը որ առաջնորդ է իւր ժողովուրդն կը բռնասիրութեան մէջ զարգացնելու :

Մեծարգոյ խմբագիր Զայն հանգիսի :

Կիլիկիա հանգիսին ներկայ տարւոյս չորրորդ թուոյն մէջ յօդուած մը կարդացինք որ ուրախութեամբ կը ծանուցանէր թէ Կէտիկ—Փա-

շայի Սուլիէի ձիաթատեր մէջ Հայ թատերական ներկայացուցներ պիտի սկսուին մօտերս՝ շնորհիւ մեծապատիւ Պէյլէրեան Յակոբ Էֆէնտիին :

Արդարեւ գեղեցիկ ծանուցում՝ որ կրնայ անպատում ուրախութեամբ լեցնել, միայն թէ քիչ մը ճշմարտութենէ զուրկ. վասն զի մենք՝ անդամքս Տնօրէն Ժողովոյ՝ տակաւին այսպիսի ձեռնարկութեան մը ոչ յորդոր եւ ոչ միջնորդութիւն մը տեսած ենք վերոյիշեալ մեծարգոյ անձէն. ուստի պարտ կը համարինք ձեր հանդէսին միջոցաւ ազդ առնել Հայ հասարակութեան թէ այս մասիս մէջ սխալած է Կիլիկիայ հանգեսը :

Ի դիմաց Տնօրէն Ժողովոյ .
Ա. Յ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ :

Կիլիկիա հանգեսին մեծարգոյ Տնօրէնը կեւրեալ թէ ամեն լաւը հրատարակելէն 'ի զատ ուրիշ ճարը չէ մնացած շաբաթը միանգամ իւր թերթը լեցունելու. կը խղճանք իւր վերայ արգարեւ 'ի սէրն բարեկամութեան կը խոստանանք հրապարակաւ որ մենք մեր կողմանէ պատասա ենք իրեն գրութիւններ մատակարարել թէ որ ինքն ալ կընդունի մեր առաջարկութիւնը :

Պեղասեան Թուշիկ հանգեսի խմբագիրը հետեւեալ յայտարարութիւնը կընէ :

Յայտնի է Հասարակութեան որ անցեալ տարուան սկիզբէն ՊԵԳԱՍԵԱՆ ԹԻՉԵՆԿ անունով թերթ մը խմբագրել սկսած էի, որուն վեցամսեայ շրջանը ամբողջ հրատարակելէս ետքը առեւտրական գործով մը քաղաքէդ մեկնելուս պատճառաւ, առժամանակեայ կերպիւ դադրեցնել հարկադրեցայ. բայց այժմ կիմացնեմ որ Պոլիս վերադառնալուս թերթիս խմբագրութիւնը պիտի անշուշտ շարունակեմ :

1864 յուն 2 Երզնկա :

Խմբագիր Պեղասեան Թուշիկ հանգիսի
ԳՐԻԳՈՐ Վ. ԱՆԱԹԱՅԱՆ :

ՀԵՏԱԳՐԳՐԱՇԱՐԺ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ

1. Չինաստանի մէջ նոր տունկ մը գտնուել է որմէ ելած հեղուկէն օրն մի կաթիլ գործածողն կենացն մէջ երբեք հիւանդ չլինելէն զատ 300 տարիներ ալ կապրի եղեր, կլաուի թէ Կանթոնի մօտ գիւղերէն մէկը 260 տարեկան մարդ մը այս գաղտնիքը կպահէ եղեր և այս տարի յայտնեց է իւր անդրանիկ զաւակին որ արդէն 190 տարեկան է եղեր . . . կամաց կամաց մարդկային ազգը բնաւ չի մեռնելու ճամբան պիտի գտնէ կարծեմ. արդէն Եւրոպայի բժշկականութեան ամենէն երեւելի հեղինակները կ'աղաղակեն թէ «Մարդս ամենեւին մեռնելու նշան մը չունի իւր կազմութեան մէջ»:

2. ԵՐԱՅԱՋՈՒԹ. Բուսական աշխարհը իւր մարդկային սեռին շնորհած անհամար բարիքներուն վրայ Երազաշուր մին ալ աւելցուց, որն որ խմորը ուզած անձը կամ տեղը և այլն կրնայ տեսնել երազին մէջ. մարդկային ամբարտաւանութիւնը թէև սկսաւ զինիլ այս գտնումին դէմ և դեռ պիտի զինի ալ հարկաւ, սակայն փորձը հաստատուելու վրայ է թէ, երեւակայութիւնը մէկ կէտի մը վրայ ամփոփող նիւթ մըն ալ ունի բնութիւնը:

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

ԾԱՂԻԿ

ՀԱՆԴԵՍ ԻՏԱՍՆՕՐԵԱՅ

ԽՄԲԱԳԻՐ

ԳՐԻԳՈՐ ԱՂԱ ՁԻԼԵԿԻՐԵԱՆ

Իզմիրի մէջ կը հրատարակուի այս գեղեցիկ Հանդէսը եւ իւր բովանդակութիւններովը արժանի է մեծ եւ սիրալիւր ընդունելութեան: Վեցամեայ զինն է Պօլսոյ համար 3 արծաթ մեծիւրիյէ, եւ ստորագրութեան տեղին է Վարդաթ խան թիւ 1 Կարապետ Փանոսեանի գրասենեակը:

ՏԱԽՏԱԿ ՕՐԱՑՈՅՑ

Ես տարուան 366 օրուան համեմատ 366 սիկարի բարակ թուղթէ բաղկացած միշտ առկա մնալու համար շինուած օրացոյց մի է: Ետը ամեն մէկ թուղթին վրայ Հռովմայեցւոյ և Տաճկական (լուսնոյ) ամիսներուն օրերը, շաբթուան օրերը, և Եզովբոսի զիրքէն ալ մէյմէկ բարոյական առածներ, որ ըսել է առ օրացոյցը գործածողը 366 ալ բարոյական առած պիտի սորվի:

Արժաւոր Պ. Յ. Մարգարեանի խանութը: Գին 2 զուրուշ:

ԹԱՓԱՌԱԿԱՆ ՀՐԷԱՅ

Ես հաշակաւոր և խիստ օգտակար գրքին ՍԵՐՍԵՐԻ ԵԷՀՈՒՏԻ անուամբ Եզնիւ Պ. Կարապետ Փանոսեանի Օսմանեան լեզուաւ ըրած թարգմանութեան արդէն առաջին հատորն 'ի լոյս ընծայուելէն յետոյ, թէպէտև Մեծարգոյ թարգմանիչը քիչ մը կանկ առաւ, սակայն չափազանց ուրախ եմք որ տասնևհինգ ազգասէր անձանց ըրած 300 լիբայի օժանդակութեամբ բը գործը զլուխ հանուին երաշխաւորուած և ապահովցուած է:

Ես աշխատասիրութեան երկրորդ հատորն սկսուած է հրատարակուիլ ամեն շաբաթ երկերկու թերթ՝ ինչպէս որ հրատարակուեցաւ առաջին հատորը, և ինչպէս կը ծանուցանէ թարգմանիչը ամբողջ գործը մէկ տարուան մէջ պիտի լմնայ: Յուսալի է որ ամեն ճշմարիտ ազգասէրներ արդէն ծանօթ լինելով այս պիտի աշխատասիրութեան մը արժէքին, պիտի քաջալերեն նորա թարգմանիչը ինչպէս որ հարկ և օրինաւոր է:

ՍԵՐՍԵՐԻ ԵԷՀՈՒՏԻ Հատոր Ե. Գին 72	50
ԻՍԹԱՆԳՈՒԼՏԱ ԷՆ ԶԻՅԱՏԷ ՍԷՖԻԼ ՊԻՐ ՄԻԼԼԷՔ	3
ՆԱԼԷՆՏԷՅԻ ԳԱՅՍԱՐԻՅԷ	4
ԹԷՊԱՅԻՏ	10
ԷՖԲԵՍՐԸ ՄՈՒԽԱՅՅԷՐԷ	10
ԻՍԼԱՀԱԹԸ ՄԻԷՀԻՄՄԷ	3
ԱՍՍՐԸ ԳԱՅՍԷՐԻՅԷ	

Ես ամեն աշխատասիրութիւնները որ միմիայն Փանոսեանի եռանդուն սրտին և աշխոյժ գրչին արդիւնքներն են կը ծախուին ամեն գրածախներու քով և իւր գրասենեակը Ա. արագձը խան թիւ 1:

ՀԱՄԱՌՈՏ ԲԱՌԱՐԱՆ

ԳՈՐԾԱԾԱԿԱՆ ԲԱՌԻՅ

ՏԱՃԿԵՐԷՆԷ ՀԱՅԵՐԷՆ

Ես Երզնյ Գ. Տիգրան Գ. Գաբամաճեանի աշխատասիրութեամբ յօրինեալ 112 երեսէ բաղկացեալ 3300ի չափ բառ պարունակող գրքոյկ մի է, որ զուտ Հայերէն խօսելու փափաքողաց բաւական ծառայութիւն մը կրնայ ընել:

Արժախուի ամեն Հայ գրավաճառներուն խանութը: Գին 6 ղուրուշ:

ՀԵՇՏԱԽՏՈՒԹԻՒՆՔ

Մեծարգոյ բժիշկ Խ. Անտօնեան որ Ամերիկայի մէջ իւր արհեստն կատարելագործած եւ չորս տարիներէ հետէ մայրաքաղաքս կը գրտնուի, պատրաստ է ամենայն յաջողութեամբ դարձեալ ամեն անոնք՝ որք այս կամ այն տեսակ հեշտախտութեանց ենթակայ են. ինքն ամեն օր Բերա Անգղիական Հիւպատոսանոցը կը գտնուի, ուղողը կրնայ իրեն հետ տեսնուիլ:

ԱՄԵՆԱԽԻՍՏ ՇԱՏ ՄԵԾ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ ՄԸ ԵՐԵՒԱԿ

ՀԵՆՐԻԿ ՈՒԹՕՐԵԱՅ

Տնօրէն, Խմբագիր եւ Տպագրիչ Յովն. Պր. Տր. Կրպ. Տէրոյենց

Մեծահամբաւ, հմտալից, տաղանդաւոր եւ հինօրեայ Պատուելի Յովհաննէս Պրուսացի Տէր Կարապետեան Տէրոյենց Մեծապատիւ Հայ Հեղինակապետը, տեսնելով որ անհաւատութիւնը եւ անկրօնութիւնը սկսած է տարածիլ ազգերնու մէջ, ահաւասիկ իբր քաջ եւ անյաղթելի դիւցազն կրօնի եւ բարոյականութեան սկսած է իւր Երեւակ հանդէսը հրատարակել նոր դիրքով հին ոգով:

Եյս հանդիսս նկատմամբ դիտողութիւն ընելն ուրիշ ժամանակի թողլով՝ առ այժմ սա չափս միայն կիմացնեմք որ եթէ Եղգային Աշխատեան կողմանէ չի նայուի նորա լեզուն, նորա գրութիւնները, հարկաւ աղէտալի արգասաւորութիւն պիտի ունենան մեր Լուսաւորչական Ս. Եկեղեցւոյ նկատմամբ: Ար հրատարակուի ութն օրը մի անգամ. Գին տարեկան 20 Ֆրանք:

ԹՈՒՂԹ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՉԲՕՍԱՆԱՅ

Եմբողջ Հայոց Պատմութիւնը 32 հարցունքներու եւ պատասխաններու մէջ ամփոփեալ աշխատութիւն մի է այս խաղի թուղթի ձեւով Եղգերնու պատմութիւնը հեշտութեամբ եւ փանդամայն կարճ միջոցի մը մէջ ուսուցանելու նպատակաւ ի լոյս ընծայուած, զին 3 ղուրուշ կը ծախուի ամեն Հայ գրավաճառներուն խանութը:

Գերեզմանք երիտասարդաց	զին 3 ղուրուշ
Գաղտնիք բնութեան	" 10 "
Գարնան ծաղիկներ	" 3 "
Տէլեքանլըար կիրտապը	" 3 "

Այս տետրակները յուսացուածէն աւելի թուով ծախուած լինելով արժան դատուեցաւ գներն իջեցնել, որոնք կը ծախուին մեր գրասենեակը, Մարգարեանի, Գաֆաճեանի եւ Բիւրթրուայի գրասենակը:

Վարժապետ մը անմիջապէս կը փնտռուի. պէտք է լինել հայկաբան եւ գաղղիաբան. այսպիսի պաշտօն մը ուղողը օրագրոյս գրասենեակը կը թող գայ:

Վարժապետ մը անմիջապէս կը փնտռուի Կէյվէի Միջագիւղի համար. պէտք է գիտնայ հայերէն եւ տաճկերէն: Այսպիսի պաշտօն մը ուղողը թող օրագրոյս գրասենեակը գայ:

Պօլիս Գուճգաբուի թաղը աղբիւրին ճիշտ քովը գտնուած հողը որ Եւթի Բեհմէ անուն գինետան տեղն է, բաց ի տան մը շէնքը պարունակելու չափ տեղ մը ունենալէն 386 կանգուն ալ պարսպ տեղ ունի 130 ստակ Բեւի արժէքով եւ 120 ստակ գինետան արժէքով. ով որ կուզէ այս տեղն ծախու առնուլ եւ կամ տիրոջն հետ ընկերութեամբ որ եւ իցէ կերպ շէնքի մը ձեռնարկութիւնը ընել, պարտի տեսնուիլ Ն. Պ. Կ. Կ. խանին սենեկապետ Մարտիրոս Խաչային հետ:

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ռ. Յ. ՔԻՒՐԲԵԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՖԻՆԱՆՏԵՐԱՐ